

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

23. An si Petrus per famulum, vel siccarium statuat Paulum occidere, licitum sit Paulo, si non habet ullam spem evadendi, praevenire, & occidere Petrum? Et in textu huius resolutionis alii casus in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

iniuriam repellere. Et confirmatur à simili. Si meus proximus sua culpa & prodigalitate devenit in extremam necessitatem, ego teneor illi succurrere: ergo etiam si ego mea culpa me constituerim in illo periculo non tamen poterit alter me occidere, & ego possum licite me defendere. Obseruandum est tamen, quòd si adulter, vel laceffitor prauident pericula mortis futura ex actione propria, peccat certe peccato homicidij in corde suo, quando tale periculum prauident nihilominus statuit se in illò constituere. At verò postea in ipò periculo positus, non amittit ius defendendi se, imò tunc illi est maior ratio se defendendi, donec doleat de peccato, quod non est ita facile in illo conflictu & perturbatione animi. Ita Bannez. Et post illum Rodriq. in *sum. tom. 1. c. 2. 20. n. 2.* vbi sic ait. [Puede cada vno matar al que le acomete, no pudiendo de otra manera librarse, aunque le ay. dado ocasion para le acometer, llamandole cobarde, o desafiandole con palabras de afrenta. Esta conclusion tiene Mercado contra Nauarra, la qual se prouena; por que aunque el acometedor tuuo ocasion para salir, empero injusticia y pecado comete en ello. Y aunque la parte acometida hizo mal en darle ocasion tan virgente, empero justamente se defiende; y assi si el que acomete lo haze justamente, como lo hazen los ministros de justicia, acometiendo a los delinquentes que dieron ocasion con sus delitos para ello, no es licito al acometido de defenderse. Y notese esta razon, por que es eficaz, y no responde a lo que trae Nauarro, por que se funda en vna autoridad de Cayetano mal entendida del, como lo aduertie Nauarra; Ni mi intento aqui es gaffar tiempo en declarar a Cayetano, sino en declarar las razones que dan luz al Confessor.] Ita Rodriguez, quicquid in contrarium asserat Nauarrus *c. 1. §. 7.*

RESOL. XXII.

An liceat prouenire aggressorem, & eum prius quam inuadat occidere: Ex part. 5. tr. 4. Rel. 5.

Sup. hoc supra in ref. §. An liceat, & infra leg. duas Ref. seqq. & ex ref. 4. §. Notandum est. In principio.

§. 1. **N**Egatiue responder Syluius in 2. 2. *D. Th. q. 64. art. 7. quæritur 6.* Prouenire enim inimicum non te inuadentem non est te defendere, nemini autem privato licet alium occidere, nisi in necessariam defensionem: ergo non licet inimicum proueniendo ipsum occidere. Maior patet, quia defensio fit per repulsionem violentiæ, vbi autem necdum infertur violentia, ipsa non proprie repellitur. Confirmatur, qui prouenit inimicum dumtaxat paratum, nondum patitur vim; si ergo illum occidit, non dicitur vim vi repulisse, ac per consequens non occidit vim vi repellendo. Carterum hec non ita sunt accipienda, quasi is qui iuste est se defensus teneatur expectare vt prius percutiatur ab inuafore, sed rãtùm dicimus, quòd non possit prouenire illi, qui solum est paratus ad inuadendum, nullo autem modo inuadit, nec inuadere incipit; verò inuafor aliquid agat quod meritò censeri possit aggressio, vel aggressio nis inchoatio; inuafor potest se tueri moderate, & si aliter euadere nequeat, potest ipsum interficere. Quando autem hoc fit, ex rerum, temporum, personarumque circumstantiis iudicabit prudens Confessarius, neque potest vna quadam regula doceri. Ita ille: & ante illum Nauarr. *c. 1. §. num. 2. & Salorius in 2. 2. q. 64. art. 7. contr. 1. concl. 3.*

1. Sed affirmatiuam sententiam docet Molina *de iust. tom. 4. tract. 5. diff. 12. n. 2.* vbi probat quòd quando aliquis nondum aggreditur homicidium, aggredi tamen & exequi illud decreuit, esse illum interficere, antequam aggrediatur, quando nisi ita interficiatur, periclitetur vita eius quem aggredi decreuit, qui vel postea

non effugiet eam mortem, vel maximum est periculum quòd eam non effugiet. Dicendum est igitur ad dubium propositum, fas esse interficere eum, qui nos interficere decreuit, quando aliter non patet via euadendi mortem, graue periculum mortis, quod nequitia illius ex decreto nobis imminet, siue qui id ita decreuit, dicendus iam aggressor sit, siue non, id enim quæsitum est de vocabulo. Huius sententia videtur esse Cocuar. *Clement. si furiosus. part. 3. §. 2. n. 3.* cum multis alijs, quos citat. & Tullius in *orat. pro Milone*, vbi an. Oblituisci non potest indices, insidiatorem iure interficere posse. Eam verò aperte probat ratio, quam precedente disputatione confestim, vnicuique enim id licet efficere iure naturali, quod alterius nequitia medium est effectum necessarium ad suam propriam vitæ conseruationem, nihil impediens, quòd id fit auferre ab illo alio vitam, eo quòd charitatis ordine præferre vnicuique possit conseruationem suæ vitæ propriæ, vitæ alterius, præsertim quando nequitia illius alterius factum est id medium necessarium ad suam vitam conseruandam, quo fit, vt quando iniusto alterius decreto, quo iniuste auferre decreuit ab illo vitam, factum est, huius medium necessarium ad suam vitam conseruandam, eamve à verisimili mortis periculo erundam, illum anteuertere interficiendo illum prius, licitum id huic fit, siue ille alius ob id decretum dicendus sit aggressor, siue non. Neque enim idcirco fas est interficere iniustum aggressorem, quia aggreditur, sed quia aggressione constituit iniuste in discrimine vitam aggressiui, vt nulla alia pateat via ad eam erundam ab eo periculo, nisi illum interficiendo: quo fit vt si solo decreto, aut quacumque alia ratione similiter ponat quis iniuste vitam alterius in discrimine, neque alia pateat huic via ad eam ab tali discrimine erundam, quam illum interficiendo, possit licite eum interficere. Et hæc omnia docet Molina *vbi supra*, ex qua doctrina solues aliqua dubia in particulari. Quæro igitur.

RESOL. XXIII.

An si Petrus per famulum, vel sicarium statuit Paulum occidere, licitum sit Paulo, si non habeat viam suam euadendi, prouenire, & occidere Petrum? Et in textu huius Resolutionis alij casus in exemplum adducuntur, in quibus quis potest prouenire, & occidere. Ex part. 5. tr. 4. Rel. 6.

§. 1. **N**Egatiuam sententiam docet Malderus in 2. 2. *D. Th. tr. 3. c. 1. dub. 7. assert. 1. vbi sic ait.* Veritas tibi licet dominum nec prouenire, quicquid nonnulli dixerint, famulum tamen, qui iustus iam accedat, aut in insidijs positus reperitur, licet prouenire, imò etiam si solum separaret, modò aliud nõ sit effugium. Sic ille & post illum Syluius in 2. 2. *D. Th. q. 64. art. 7. quæritur 5. leg. 2.* Sed affirmatiuam sententiam tenet Bannez in 2. 2. *q. 64. a. 7. concl. 2.* vbi sic asserit. Postquam iam aggressor fecit aliquam actionem parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum, tunc licitum est mihi medio tempore, antequam meum infert damnum, occidere insidiantem, etiam si pro tunc quietus sit. Ratio est, quia tunc, proprie loquendo, est defensio vitæ meæ: nam profectò, moraliter loquendo, ille est actualis aggressor, & sic, v. g. potest mulier adulterum occidere maritum, de quo certa est, quòd iam habet vel venenum paratum, vel gladium, aut aliquid simile; tunc enim vim repellit, moraliter loquendo, quænamvis physicè pro tunc ipse maritus nihil agat. Similiter licitum est mihi occidere hominem qui vocat se tuum vt me occidat, si non habeam aliud medium, quo

quo vitam seruum incolorem. Item si quis vadit vt soluat, vel iritet canem contra me, licitum est mihi illum occidere. antequam soluat canem. Hæc Bannes, & post illum nouissimè Iacob. Marchantius in summario. q. 99. postoratum ad Decale. §. 9. 2. conf. 3. & Io. Franc. Suarez in Enchirid. casuum consuetud. lib. 7. ver. homicidium. §. 7. vbi sic ait. Parantem te occidere omnino, potes prius occidere, quàm inuadaris, si aliter euadere non potes. Ita ille. & Reginaldus in praxi tom. 3. lib. 2. c. 5. n. 57. Si famulos voces ad me occidendum, nec aliter saluus esse possum quam te occidendo, possum te occidere.

3. Et tandem ex schola S. Thom. hanc sententiam docet enim Ioan. de la Cruz in direct. conf. p. 1. præc. 5. q. 1. dub. 5. vbi sic ait. Intelligitur conclusio etiam ante actuale aggressiorem, quia etsi non possumus præuenire occisionem eius, quem timemus fore inuasorem; si iam fecit aliquam actionem in ordine ad aggressiorem vt parando insidias, ensem aciendo, aut si iam sit animo paratus ad id, si aliter non possum fugere, licet tunc occido antequam inestet meum damnum, quia tunc mortaliter loquendo, iste est inuasor, & ego mei defensor. Ita ille.

4. Verùm Lessius lib. 2. c. 9. dub. 8. n. 46. & Syluius in 2. 2. Thom. q. 64. art. 7. queritur 6. asserunt in praxi hanc sententiam difficulter practicari posse, ob periculum abusus, & quia perarum est vt non suppetat alia ratio mortis euadenda. Sed ego in hoc tractatu intendo solum proponere speculatiuè varias sententias Doctorum circa dubia occurrentia, munus postea prudentis Confessarij erit maturè consideratis omnibus circumstantiis, hanc, vel illam opinionem in praxi poenitenti consulere.

RESOL. XXIV.

An reclusus in aliqua domo videns inimicum ad occidendum eum expectare, possit præuenire, & interimere illum, si aliter saluus non possit?

Et in exemplum prædictæ questionis apponitur, an vxor, qua videt maritum, qui pugionem condidit sub cerniculo, vt eam interficiat, si aliud non superest remedium, an possit illum præuenire?

Idem est dicendum de illo, qui alteri parauit venenum. Ex part. 5. tract. 4. Ref. 8.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Salonijs in 2. 2. tom. 1. q. 64. art. 7. contr. 1. concl. 3. & Syluius in 2. 2. Thom. q. 64. art. 7. queritur 5. quia nunquam licitum est præuenire inimicum, quantumuis paratum, donec actu inuadat, & aggrediatur.

2. Sed contrarium docent Doctores citati in superiori resolutione, & in terminis, vt dici solet, terminantibus affirmatiuè ad hunc casum respondet Azor. 10. 5. lib. 2. c. 1. §. 12. Reginald. tom. 2. lib. 2. c. 5. n. 57. vbi sic ait. Si accedas catapultam displosurus ad me occidendum, nec possum aliter mortem euadere nisi præueniam occidendo te, possum præuenire, quia erit defensio vitæ cum moderamine inculpatæ tutelæ. Similiter si nondum accedis quidem, tamen iam es ad occidendum instructus neque sic conclusum, oblesumque tenes, vt non possum euadere, nisi te occidendo præueniam. Ita ille. Idem etiam docet Pitigianus in 4. sent. tom. 2. dist. 15. q. 3. art. 2. vbi ita asserit. Si quis reclusus in domo viderit inimicum insidias parantem vt eum interficiat, quando exiret, potest, si aliud remedium euadendi non habet, antequam e domo exeat, inimicum occidere.

3. Hinc Lessius lib. 2. c. 9. dub. 8. n. 45. ait. Si nondum accedis, tamen instructus es ad inuadendum, nec possum euadere, nisi præueniam, tunc enim possum præ-

uenire, & ponit exemplum de marito, qui pugionem condidit sub cerniculo vt vxorem interficiat, quem vxor, id certò sciens, si aliud non superest remedium, potest præuenire. Et idem docet de eo, qui alteri parauit venenum, potest enim illud ex industria conuerti in auctorem, si alia ratio euadendi non superest; & hæc duo exempla ponuntur & admittuntur communiter à DD. licet de illis dubitet Syluius vbi supra.

4. Ex his inferitur rectè ex Iafone & Alexandro de Nauo, Iulium Clarum in præc. lib. 5. §. homicidium n. 33. adnotasse, quòd qui præparabat offendere, iudicatum fuit impune potuisse occidere pro casibus particularibus absolute querendum est.

RESOL. XXV.

An qui minatur mortem verbis solis, liceat eum occidere? Ex part. 5. tract. 4. Refol. 10.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Ioan. Franc. Snar. in Enchirid. casuum consuetud. lib. 7. ver. homicidium, §. 7. si talis solitus sit minas executioni mandare; vnde ex Afflicto & alijs obseruauit Iulius Clarus in præc. crim. lib. 5. §. homicidium, n. 33. absolutum fuisse quemdam Nobilem, qui alium sibi minantem interfecerat.

2. Verùm ego contrarium teneo cum Maldero in 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 7. vbi sic ait. Si quis tibi minetur mortem verbis solis, non licet eum occidere; igitur affirmatiua sententia procedit forsitan in foro exteriori.

RESOL. XXVI.

An liceat clam occidere eum, qui in iudicio conatur aliquem calumnijs opprimere, in causa magni momenti? Et part. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 98. alias 97.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Bannes in 2. 2. q. 64. art. 7. dub. 4. concl. 2. & in respons. ad 2. P. Nauarra de rest. lib. 2. n. 289. & 290. Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. c. 39. n. 7. & alij quia hoc non tam est occidere, quàm se defendere.

2. Sed, etsi spectato solo iure naturæ, non sit improbabile, quando inter duos lis agitur siue criminalis, siue civilis, modò hæc sit magni momenti, & vnus conetur falsis instrumentis, aut testibus subornatis innocentem opprimere, hunc, si id ipsi certò constet, posse alium secretò interficere, si id possit commodè facere, nec alia sit ratio euadendi periculum, quod ipsi ab alio iniuste imminet, quia hæc occisio habet rationem iustæ defensionis, contra iniustum inuasorem. Etsi; inquam, hoc spectato solo iure naturæ, non sit improbabile; tamen credo iure positiuo posse id prohiberi, atque adeò de facto esse prohibitum ac legem prohibentem homicidia ad hunc casum extendi posse. Vsu enim videtur receptum, vt in quauis Republica bene constituta, talis occisor deprehensus, morte puniatur, nec credo vllibi admittendam esse excusationem, quod id ob necessariam sui defensionem fecisset, & meritò; nam si eiusmodi exceptio admitteretur, grauissimi inde sequerentur abusus. Cum enim litigantes communiter sibi persuadeant, se habere certum ius, quoties viderent esse periculum, ne causa caderent, facile sibi persuaderent, se aduersæ partis machinationibus iniuste opprimi, eumque conarentur clam occidere, & sic infinitis cadibus daretur occasio. Quare meritò ius positiuum, eiusmodi cædes, etiam in casu quo fortè iure naturæ, aliàs essent licitæ, prohibet, ac morte punit. Et ita hæc omnia docet Egidius de Coninch de actibus su-

Al. si reclusus in domo videns inimicum ad occidendum eum expectare, possit præuenire, & interimere illum, si aliter saluus non possit?